

scheinlich sein, eine Nachprüfung würde nicht schaden, wobei es sich auch herausstellen könnte, dass auch die Gedärme und der ganze Verdauungsapparat herangezogen werden müssen. Nur so könnte in der verwirrten Dunkelheit der angeschnittene Frage Licht geschaffen werden.

Rendellenes madárfészkelések.

Irta : AGÁRDI EDE.

I. Rendellenes fészkelési esetek.

A nagy természetben törvényszerűség és szigorú rend uralkodik és ezt a rendet találni a madárellet megnyilvánulásaiiban is. Találkozunk azonban ritkán a rendes életjelenségektől kirívóan eltérő, rendellenes előfordulásokkal, esetekkel. Ilyeneket sorolok fel alább néhányat, melyeket sok évi megfigyelésem alatt észleltem.

Szajkó oduban fészkelte Pécsváradon 1924. évben és felnevelte fiait. A fészkek egy ős tölgyfában volt, 3 és fél méter magasságban és a tágnylású oduból kissé kilátszott, kijebb terjedt a fatörzs szélénél.

Tengelic. A tengelic által megkezdett fészket az aranymálinkó fejezte be. Pécsváradon, 1912. április 16-án figyeltem meg gyümölcsös kertünkben, hogy a tengelic megkezdte fészket építeni. Május 28-án csodálkozva láttam, hogy az aranymálinkó a megkezdett tengelic fészkekre rakta a fészket. -- A tengelic fészket 1933. június 6-án a bátaszéki vasuti állomás mögött elhuzódó gledicsia élősövényben 1 és fél méter magasban két darab 6 cm. vastagságú gledicsia fa közt találtam. Soha ilyen alacsonyan nem tudtam a tengelic fészket.

Fakusz fészkelte szarvaskoponyában. 1939. évi május hó 14-én Zengővárkony község határában, a közalapítványi uradalom erdejében egy erdészházikó homlokfalára kiszegezett szarvasagancs koponya-üregében fészkelte a fakusz. A fészkekben négy tojás volt, miket a szülők kiköltöttek.

Szincinegefészkek a spárga leborítására használt cserépedény alatt, a talajon volt Berkesden 1916. évben. Méhkaptárban fészkelte Baján, az érseki erdőben álló erdészlakáshoz tartozó méhesben. A kaptár üvegfalán keresztül kívülről is látni lehetett a fészket, a rajta ülő öreg szincinegével. Egy ízben szarkafészkekben találtam a fészket.

Szürke légykapó fészke Berkesden, 1914. júniusban fonálhajtó ráma alá volt építve. A fonálhajtó ráma lécből volt és egy lakóház udvarra néző eresze alatt egy szegen lógott a falon. A fonálhajtó ráma nem is

lógott valami szilárdan, a fiatalok mégis szerencsésen kirepültek a rajta levő fészekből.

Kis poszáta kiköltötte a fészkebe tett tövisszuró gébics tojásokat Püspökszenterzsébeten. 1927. június 10-én kivettem 5 tojását és helyébe 4 tövisszuró gébics tojást csempésztem. A kis poszáta kiköltötte a be-csempészett tojásokat, illetve azokból hármat és 2 fiókát fel is nevelt. A tövisszuró gébics tojások piros pettyesek voltak, nagy eltérést mutatnak ugy színre, mint nagyságra a kis poszáta tojásaitól.

Vörösbegy fészket három ízben találtam oduban. Baján 1940. május 17-én és május 4-én. Az első esetben a fészek egy öreg nyárfában volt, két méterre a talajtól. A fészekben tojások voltak. Az odu egy korhadt fa természetes odva volt. Lefelé, a fa belsejébe alig hatolt az odu. A harmadik esetet Baján 1941. évi május 4-én egy szilfában figyeltem meg kettő tojással. Egyszer a község belterületén, lakóház mellett egy pajta falában, fali lyukban találtam a fészket 7 tojással Apátvarasd községben 1937. május 30-án.

Ökörszem fészkel a füsti fecske fészkeiben, amelyet átalakított magának. Sajnos, nem költhetett a fészekben, mert valaki vagy valami megzavarhatta abban. A fészek a Bajához tartozó érseki erdőben álló erdőőri lak istállójában volt 1940. május 4-én.

Füsti fecske. Érdekes füsti fecske fészek sorozat van Pécsváradon, NÉKÁM AURÉL gyógyszerész házának folyosóján. Egymás fölött 11 fészek épült a folyosó sarkában. A felső fészek mindig takarja az alatta levőt, úgy, hogy csak a legfelső fészek nyitott. A fészekcsoport mellett a legalsó fészektől mintegy 30 cm-rel feljebb, balról még egy fészek épült. Ma már nem lakott ez a fészekcsoport. Füsti fecskék fészkelnek az ujdombóvári vasuti állomás fedett folyosóján (perronján). Annyira hozzászoktak az éjjeli lármához, forgalomhoz, hogy maguk is éjjeli életet élnek, akár az utasok, vasutasok. A budapesti vonat éjjél után 2 óra tájt ér oda és ilyenkor fent vannak a fecskék, ficsérékelnek, akár nappal.

Molnárfecske tömeges fészkelését figyeltem meg Kisujbánya községben. A fészkek a korcsmaépület eresze alatt voltak. Elül 126, hátul 198. Ez 1933. évben volt. Azóta fogyott a fészkek száma. Az alábbiakat sikerült megtudnom a fészkekre vonatkozólag: A molnárfecskefészkek mintegy 40 év óta (1894. óta) vannak a korcsma falán. A korcsma felépítése után 2 évre már 100 fészek volt a ház két oldalán. A legtöbb fészek a korcsmaház építésének évét követő 10-ik évben volt. Ekkor ledobálták a fészkeket. A legnagyobb számot a fészkek újabban 1933. évben érték el, amikor összesen 324. darab volt. A következő évben, 1934-ben 127-re apadt a fészkek száma, amelyből a molnárfecskek által 93 volt lakott, míg a többi verebek foglalták el.

II. Ugyanazon a fán vagy fában több madárfaj fészkelése.

1. *Aranymálinkó* és *kis örgébics* fészkel 4 illetve 6 tojással 1925. VI. 3-án Pécsváradon egy diófán. — 2. A Baja városához tartozó érseki uradalmi erdőn 1941. V. 4-én egy öreg korhadt szilfa elálló kérge mögött a *fakusz* fészkeben 7 tojást találtam. Ugyanezen fában volt e napon a *vörösbegy* fészke oduban 2 tojással. A fán tavalyi *énekes rigó* fészek volt még. — 3. *Szécinege* és *tövisszuró gébics* fészkel 1917. V. 17-ikén Pécsváradon egy szilvafán, az előbbinek már fiai, az utóbbinak tojásai voltak. — 4. A fenti bajai erdőben 1942. V. 10-én a *nagy fakopáncs* egy fűzfában 2 m. magasan 7 tojásan ült, egy méterrel feljebb fészkel egy *csóka* pár — 3 tojással. — 5. Ugyanitt az erdőben 1942. V. 10-én a *kis fakopáncs* 2 m. magasan lévő odujában 1 tojást találtam, másfél méterrel felette 6 *kék cinege* fióka volt egy oduban. — 6. *Egerészölyv* és *csuszka* fészkel 4, illetve 8 tojással 1928. IV. 9. és 28. közt Apátvarasdon az erdőben egy cserfán. — 7. Pécsvárad mellett 1923. IV. 8-án a réten egy kecskefűz tövében a *tökés réce* fészket találtam 10 tojással. Fölötte a fán *dolmányos varju* fészkel 6 tojással — hasonló esetet figyeltek meg Dr. KEVE ANDRÁS és Dr. STUDINKA LÁSZLÓ 1935. áprilisában a lébényi Hanságban is. — 8. *Gerle* és *erdei pinty* egy fán fészkel Pécsváradon 1925. V. 31-én.

III. Rendkívül nagy fészekaljok.

1. *Dolmányos varju*. Pécsvárad, 1928. IV. 12., 7 tojás. — 2. *Szarka*. Pécsvárad, 1921. IV. 20., 10 tojás. Saját gyümölcsösünkben, a kerten keresztül folyó patak partján álló jegenyenyárfa tetején. — 3. *Szajkó*. Berkesd, 1915. V. 7.; Feked, 1941. IV. 17., 8—8 tojás. — 4. *Csuszka*. Püspöknádasd, 1933. IV. 30., 11 tojás. — 5. *Tövisszuró gébics*. Erdősmecke, 1938. V. 27., 8 tojás. Keveset használt kocsit oldalán vadmeggy bokorban, iszalagindán. — 6. *Rozsdás csuk*. Erdősmecke, 1933. VI. 20., 8 tojás; Pécsvárad, 1931. VI. 4., Kátoly, 1931. IV. 17., 7—7 tojás. — 7. *Kerti rozsdafarku*. Baja, 1934., V. 10., 8 tojás erdei hid deszkafalában. — 8. *Vörösbegy*. Apátvarasd, 1933. VI. 8., Erdősmecke, 1934. V. 16., 8—8 tojás. — 9. *Nagy fakopáncs*. 1942. V. 10-ikén Baján két hetes fészekaljot találtam közel egymáshoz. Az egyik fészekaljban egy tojás jóval kisebb volt a többinél. Még egy izben találtam 7 tojást egy fészekben 1940. V. 7-én szintén Baján. — 10. *Macskabagoly*. 7 tojásból álló fészekaljot találtam Erdősmeckén, a közalapítványi uradalmi erdőn, 1937. III. 15-én egy cserfa bő odvában. A fészek bejárata 1 méterrel volt csak a talajtól és a tojások egészen a talajon feküdtek, tiszták voltak. Ugyanezen fészekben 1936. IV. 10-én 3 kotlott tojást, 1939 III. 12-én 5 tiszta tojást találtam. Hetes fészekaljról azt írja JOURDAIN (1938), hogy kivételesen fordul csak elő Angliában — egy izben 8 tojás is

(Handbook, II., p. 340). NIETHAMMER (1938) ellenben csak hatos fészekaljat ismer (Handbuch, II., p. 118).

IV. Rendellenesen kis és nagy tojások.

1. *Szarka* fészekben Apátvarasd község határában 1937. május 9-én 4 tojás volt, amelyek közül három rendes nagyságu volt, egy pedig rendellenesen kicsi. Ennek mérete 24.5×19.5 mm, holott a szarka tojások középmeretei: 32.9×23 mm.

2. *Fakusz* fészekaljban van négy normális méretű és egy rendkívüli kicsi tojás. Tojás méretek: 10×8.5 , 14.5×12 , 14.5×12 , 15×12 , 15×12.5 milliméter. Találtam Pécsváradon 1935. május 2-án, a községi erdő alatti szilvákert egy szilvafájában, 2 méter magasban.

4. *Kis őrgébics* fészekben is találtam egy rendellenes kis tojást. A fészekalj öt rendes és egy rendellenesen kicsi tojásból áll. Tojás méretek: 19×15 , 24.5×18 , 23×17.5 , 24×17.5 , 23.5×17.5 , 24.5×17.5 mm. Fészek Feked községben, házak melletti gyümölcsösben, 1940. május 21-én, sárgaszilvafán, 6 méter magasban volt.

4. *Tövisszuró gebics* fészekaljban négy rendes nagyságu, egy sokkal kisebb tojás volt. Tojás méretek: 20×14 , 23×16.5 , 23.5×17 , 24×16.5 milliméter. A fészek Erdősmecskén 1938 május 28-án, egy gyalogut mentén élő sövényben, bodzabokorban volt egy és fél méterre a talajtól.

5. *Vörösbegy* fészekaljban hat rendes, egy rendellenes méretű tojás. Tojás méretek: 17.5×13.5 , 19.5×15 , 19×15 , 19.5×15 , 20×15 , 19.5×15 milliméter. Fészek Apátvarasdon, az uradalmi erdőben volt 1942. május 14-én.

6. *Nagy jakopáncs* fészekaljban hat rendes, egy rendellenes kisméretű tojás van. Tojás méretek: 19.5×16 , 24.5×18.5 , 24.5×19 , 25×19 , 25×19 , 25.5×19 mm. Fészek a bajai érseki erdőn, 1942. május 10-én fűzfában, a talajtól két méter magasban volt.

7. *Nyaktekercs* fészekaljban van öt rendes nagyságu, egy jóval kisebb méretű tojás. Tojás méretek: 17.5×13.5 , 19.5×14.5 , 21×15 , 21×15 , 21×15.5 , 21.5×15.5 mm. Fészek Baján 1942. május 25-én, szürke nyárfában volt, egy és fél méterre a talajtól.

8. *Szajkó* fészekaljban öt rendes nagyságu, egy jóval nagyobb tojás volt. Tojás méretek: 38×26 , 32×23.5 , 32.5×24 , 33×24 , 32×24 , 32×24 mm. Fészek 1937. május 12-én Geresd község határában, erdő melletti fiatal akácerdőben volt, gyertyánfán, 2.7 méterre a talajtól.

9. *Tövisszuró gebics* fészekaljban négy rendes, egy nagyobb tojás volt. Tojás méretek: 24.5×18 , 21.5×17 , 21×16.5 , 21×17 , 21×16.5 mm. Fészek Püspökszenterzsébeten, 1930. június 13-án volt.

V. Kettős fészekalj egy fészekben.

Bubos pacsirta. Püspökszenterzsébetről, 1926. május 31-ről származik kilenc darab bubos pacsirta tojásom, amely egy fészekben volt és két fészekaljból áll. Határozottan és könnyen felismerhető a két fészekalj. Egyik 5 világosabb, a másik 4 sötétebb tojásból áll.

Abnorme Nistweisen der Vögel.

Von EDUARD AGÁRDI.

I. Abnorme Nistplätze.

In der grossen Natur herrscht im allgemeinen Gesetzmäßigkeit und strenge Ordnung und diese Ordnung ist auch in den Äusserungen des Vogel Lebens vorfindbar. Selten treffen wir aber auch von den normalen Lebenserscheinungen auffallend abweichende abnorme Vorkommnisse. Einige solche möchte ich hier anführen, welche ich während meiner vieljährigen Beobachtungstätigkeit wahrnehmen konnte.

Garrulus g. glandarius L. nistete in Pécsvárad im J. 1924 in einer Baumhöhle und brachte seine Jungen hoch. Das Nest war in einer uralten Eiche, in 3·5 M Höhe und ragte etwas aus der Höhle heraus, breitete sich weiter über den Baumrand hinaus.

Carduelis c. carduelis L. — Das von ihm angefangene Nest beendigte der Pirol (*Oriolus o. oriolus* L.). In Pécsvárad beobachtete ich in unserem Obstgarten am 16. April 1912, daß der Stieglitz mit seinem Nestbau anfing. Am 28. Mai sah ich staunend, daß der Pirol sein Nest auf das begonnene Stieglitznest baute. Ein Stieglitznest fand ich am 6. Juni 1933 in einem Heckenzaun (*Gleditschia*), hinter dem Bahnhofe von Bátaszék, in einer Höhe von 1·5 M zwischen zwei 6 Zm starken *Gleditschien*stämmchen. Eine solch niedere Lage eines Stieglitznestes war mir bisher unbekannt.

Baumläufer (*Certhia*) nistete am 14. Mai 1939 in der Gemarkung von Zengővárkony in der Schädelhöhle des auf die Frontmauer eines Forsthauses angebrachten Hirschgeweihs. Im Neste befanden sich vier Eier, welche die Eltern ausbrüteten.

Parus m. maior L. nistete in Berkesd im J. 1916 auf dem Erdboden unter einem zur Bedeckung von Spargeln dienenden irdenen Topfe. In einem Bienenstocke nistete sie in Baja, im Bienenhaus des im erzbischöflichen Walde stehenden Forsthauses. Durch die Glaswand des Bienenstockes konnte man auch von aussen das Nest mit der darauf

brütenden alten Kohlmeise beobachten. Einmal fand ich das Nest in einem Elsterhorste.

Das Nest von *Muscicapa s. striata* PALL. war in Berkesd im Juni 1914 auf dem Rahmen eines Haspels gebaut. Der Rahmen bestand aus Latten und hing auf einem Nagel unter dem Vordache der Hofseite eines Wohnhauses. Obwohl der Rahmen nicht einmal sehr fest hing, flogen die Jungen doch glücklich aus dem auf denselben gebauten Neste.

Sylvia c. curruca L. erbrütete die in sein Nest versetzten Eier des *Lanius c. collurio* L. in Püspökszenterzsébet. Am 10. Juni 1927 nahm ich die 5 Eier heraus und legte an ihre Stelle 4 Eier des rotrückigen Würgers hinein. Die Zaungrasmücke brütete von den eingeschmuggelten Eier drei aus und brachte 2 Junge hoch. Die Eier des rot-rückigen Würgers waren rot getüpfelt und zeigten den Eiern der Zaungrasmücke gegenüber eben so in der Farbe, wie in der Grösse auffallende Abweichung.

Das Nest von *Erithacus r. rubecula* L. fand ich in drei Fällen in Baumhöhlen. In Baja am 17. Mai 1940 und am 4. Juni. Im ersten Falle war das Nest in einer alten Pappel, 2 M vom Boden entfernt. Im Neste befanden sich Eier. Die Höhle war eine natürliche Aushöhlung eines morschen Baumstammes. Abwärts in das Innere des Baumstammes drang die Höhle kaum. Den dritten Fall beobachtete ich in Baja, am 4. Mai 1941, in einer Ulme, mit 2 Eiern. Einmal fand ich das Nest im Innern der Ortschaft Apátvarasd, am 30. Mai 1937, in einer Scheunemauer neben einem Wohnhause, in einem Mauerloche mit 7 Eiern.

Troglodytes t. troglodytes L. nistete im Neste der Rauchschwalbe (*Hirundo r. rustica* L.), welches er für seine Zwecke umbaute. Leider konnte der Zaunkönig im Neste nicht brüten, da er darin gestört wurde. Das Nest war am 4. Mai 1940 im Stalle des Forsthauses, welches in den zu Baja gehörenden erzbischöflichen Waldungen stand.

Hirundo r. rustica L. — Eine interessante Serie von Rauchschwalbennestern befindet sich in Pécsvárad in der Hausflur von AUREL NÉKÁM. Hier wurden 11 Nester übereinander in der Ecke des Ganges gebaut. Das obere Nest deckt immer das untere, sodaß nur das oberste Nest offen ist. Neben der Nestkolonie wurde etwa 30 Zm links vom untersten Nest noch ein Nest gebaut. Heute ist diese Nestkolonie schon unbewohnt. Rauchschwalben nisten im Perron des gedeckten Bahnhofes von Ujdombóvár. Diese gewöhnten sich derart an den nächtlichen Lärm und das Getriebe, daß sie selber ebenfalls ein Nachtleben führen, wie die Reisenden und Eisenbahner. Der Zug von Budapest kommt gegen 2 Uhr nach Mitternacht dort an und zu dieser Zeit sind die Schwalben dort schon wach und zwitschern, wie bei Tage.

Delichon u. urbica L. — Ein Massennisten der Mehlschwalbe beobachtete ich in der Ortschaft Kisujbánya. Die Nester waren unter der Dachrinne des Gasthauses. An der Vorderseite befanden sich 126, an der Rückseite 198 Nester. Dies war im Jahre 1933. Seitdem verringerte sich die Zahl der Nester. Ich konnte über diese Nester folgendes erfahren: Die Mehlschwalbennester sind etwa seit 40 Jahren (seit 1894) an der Gasthauswand. Zwei Jahre nach Aufbau des Gasthauses waren schon 100 Nester auf beiden Hausseiten. Die meisten Nester waren in den 10 Jahren nach dem Aufbau des Gasthauses. Dann wurden die Nester zerstört. Die größte Anzahl erreichten die Nester dann später im J. 1933, als 324 Nester gezählt werden konnten. Im Jahr 1934 verringerte sich die Zahl der Nester auf 127, von welchen 93 die Mehlschwalben besiedelten, die übrigen nahmen Sperlinge in Besitz.

II. Das Nisten mehrerer Vogelarten auf, oder in einem und demselben Baume.

1. *Oriolus o. oriolus* L. und *Lanius minor* GM. nisteten mit 4, resp. 6 Eiern am 3. Juni 1925 in Pécsvárad auf einem Wallnußbaume. 2. In der zur Stadt Baja gehörenden erzbischöflichen Herrschaftswaldung fand ich am 4. Mai 1941 hinter der abstehenden Rinde einer morschen Ulme im Neste des *Baumläufers* sieben Eier. Im selben Baume war an diesem Tage in einer Höhle das Nest eines Rotkehlchens (*Erithacus r. rubecula* L.) mit 2 Eiern. Am Baume war noch ein vorjähriges Nest einer Singdrossel (*Turdus ericetorum philomelos* BREHM.) 3. *Parus maior* L. und *Lanius c. collurio* L. nisteten in Pécsvárad am 17. Mai 1917 auf einem Pflaumenbaum. Die Kohlmeise hatte schon Junge, der Würger Eier. 4. Im obigen Walde bei Baja brütete ein *Dryobates maior pinetorum* BREHM in einer Weide in 2 M Höhe auf 7 Eiern, 1 M höher nistete ein Dohlenpaar (*Coloeus monedula turrium* BREHM.) mit 3 Eiern. 5. Ebenda im Walde fand ich am 10. Mai 1942 in einer 2 M hoch liegenden Höhle des *Dryobates minor hortorum* BREHM. 1 Ei, 1·5 M höher waren in einer Höhle 6 Jungen der Blaumeise (*Parus c. caeruleus* L.) 6. *Buteo b. buteo* L. und *Sitta europaea caesia* WOLF. nisteten mit 4, respektive 8 Eiern zwischen dem 9. und 28. April 1928 im Walde bei Apátvarasd. 7. Bei Pécsvárad fand ich am 8. April 1928 auf der Wiese am Fuße einer Sahlweide das Nest der *Anas p. platyrhyncha* L. mit 10 Eiern. Darüber nistete am Baume *Corvus corone cornix* L. mit 6 Eiern — ähnlichen Fall beobachteten DR. ANDREAS KEVE und DR. LADISLAUS STUDINKA im April 1935 auch in der lébényer Hanság. 8. *Streptopelia t. turtur* L. und *Fringilla c. coelebs* L. nisteten auf einunddemselben Baume in Pécsvárad, am 31. Mai 1925.

III. Ausserordentlich grosse Gelege.

1. *Corvus corone cornix* L. — Pécsvárad, am 12. April 1928, 7 Eier.
 2. *Pica p. pica* L., Pécsvárad am 20 April 1921, 10 Eier. Das Nest stand im Gipfel einer Pappel. 3. *Garrulus g. glandarius* L. — Berkesd, am 7. Mai 1915 und Feked am 17. April 1941 — je 8—8 Eier. 4. *Sitta europaea caesia* WOLF. am 30. April 1933 in Püspöknádasd 11 Eier. 5. *Lanius c. collurio* L. am 27. Mai 1938 in Erdőmecke, 8 Eier. Das Nest befand sich in einem Vogelkirschentrauche neben einem wenig gebrauchten Fahrwege. 6. *Saxicola r. rubetra* L. — am 20. Juni 1933 in Erdőmecke, 8 Eier; in Pécsvárad, am 4. Juni 1931., in Károly am 17. April 1931, je 7—7 Eier. 7. *Phoenicurus ph. phoenicurus* L. — am 10. Mai 1934 in Baja 8 Eier, in der Bretterwand einer Waldbrücke. 8. *Erithacus r. rubecula* L. — in Apátvarasd, am 8. Juni 1933, in Erdőmecke am 16. Mai 1934, je 8—8 Eier. 9. *Dryobates maior pinetorum* BREHM. — Am 10. Mai 1942. fand ich in Baja zwei Gelege zu 7—7 Eiern nahe zu einander. In dem einen Gelege war ein Ei um vieles kleiner, als die anderen. Ich fand in noch einem Falle 7 Eier in einem Neste, am 7. Mai 1940 ebenfalls in Baja. 10. *Strix a. aluco* L. — Ein Gelege von 7 Eiern fand ich bei Erdőmecke im Walde des Stiftsdominiums, u. z. am 17. März 1937, in einer geräumigen Höhle. Der Eingang zum Neste war nur 1 M vom Boden entfernt und die reinen Eier lagen ganz auf dem Boden. Im selben Neste fand ich am 10. April 1936 drei bebrütete Eier, am 12. März 1939 fünf klare Eier. Von Gelegen zu sieben schreibt JOURDAIN (1938), daß das in England nur ausnahmsweise vorkommt — in einem Falle selbst 8 Eier — (Handbook, II. p. 340). NIETHAMMER kennt hingegen nur Gelege zu 6 Eiern. (Handbuch II., p. 118).

IV. Abnorm kleine und grosse Eier.

Pica p. pica L. — In einem Elsternest in der Gemarkung von Apátvarasd waren am 9. Mai 1937 vier Eier, unter ihnen 3 von normaler Grösse, eines aber abnormal klein. Die Maße dieses waren: 24.5×19.5 mm, obwohl die Durchschnittmaße der Elsterneier 32.9×23 mm betragen.

Certhia f. familiaris L. — In einem Gelege befindet sich neben 4 normalen 1 ausserordentlich kleines Ei. Die Maße: 10×8.5 , 14.5×12 , 14.5×12 , 15×12 , 15×12.5 mm. Diese fand ich am 2. Mai 1935 bei Pécsvárad in einem Pflaumenbaum des neben dem Gemeindewalde liegenden Pflaumengartens, in 2 M. Höhe.

Lanius minor GM. — Auch im Neste des Schwarzstirnwürgers fand ich ein abnormal kleines Ei. Das Gelege besteht aus fünf normalen und einem abnormalen kleinen Ei. Eiermaße: 19×15 , 24.5×18 , 23×17.5 , 24×17.5 , 23.5×17.5 , 24.5×17.5 mm. Das Nest war in der

Gemeinde Feked, in einem Obstgarten neben Häusern, in 6 M. Höhe auf einem Pflaumenbaum, am 21. Mai 1940.

Lanius c. collurio L. — In einem Gelege des rotrückigen Würgers waren 4 Eier normaler Grösse und ein viel kleineres Ei. Eiermaße: 20×14 , 23×16.5 , 23.5×17 , 24×16.5 mm. Das Nest befand sich in Erdömecke, am 28. Mai 1938, in einem Heckenzaune, neben dem Fußwege, in einem Hollunderstrauch, 1.5 M. vom Boden entfernt.

Erithacus r. rubecula L. — Das Gelege bestand aus 6 normalen und einem abnormalen Ei. Eiermaße: 17.5×13.5 , 19.5×13 , 19×15 , 19×15 , 19.5×15 , 20×15 , 19.5×15 mm. Das Nest war am 14. Mai 1942 in Apátvarasd im Herrschaftswalde.

Dryobates maior pinetorum BREHM. — Das Gelege besteht aus 6 normalen und einem abnormalen kleinen Ei. Eiermaße: 19.5×16 , 24.5×18.5 , 24.5×19 , 25×19 , 25×19 , 25×19 , 25.5×19 mm. Das Nest war im erzbischöflichen Walde in Baja in einer Weide, 2 M. hoch über dem Boden, am 10. Mai 1942.

Jynx t. torquilla L. — In einem Gelege waren 5 normal grosse und ein viel kleineres Ei. Eiermaße: 17.5×13.5 , 19.5×14.5 , 21×15 , 21×15 , 21×15.5 , 21.5×15.5 mm. Das Nest war am 25. Mai 1942 in Baja, in einer grauen Pappel 1.5 M. vom Boden entfernt.

Garrulus g. glandarius L. — Ein Gelege mit 5 normalen und 1 viel grösseren Ei. Eiermaße: 38×26 , 32×23.5 , 32.5×24 , 33×24 , 32×24 , 32×24 mm. Das Nest war am 12. Mai 1937 in Geresd, in einer jungen Akazienanpflanzung neben dem Walde auf einer Weißbuche, 2.7 M. von Boden entfernt.

Lanius c. collurio L. — Ein Gelege mit vier normalen und einem grösseren Ei. Eiermaße: 24.5×18 , 21.5×17 , 21×16.5 , 21×17 , 21×16.5 mm. Das Nest war am 13. Juni 1930 in Püspökszenterzsébet.

Aquila p. pomarina BREHM. — Von den 2 Eiern war eines viel kleiner, als die von mir bisher gekannten.

V. Nachgelege.

Saxicola torquata rubicola L. — In Lovászhetény entnahm ich aus einem an der Seite des Fahrweges liegendem Neste am 23. April 1939 die 6 klaren Eier. Am 29. desselben Monates fand ich zu meiner größten Überraschung in diesem Neste noch ein nachgelegtes Ei. Die Eier befinden sich in meiner Sammlung.

Sylvia a. atricapilla L. — Nistete bei Pécsvárad im Gemeindefeld im Jungholz. Ich nahm am 28. Mai 1925 aus dem Neste alle 4 frische Eier heraus und das Weibchen legte noch ein Ei in dieses leere Nest, welches letzteres Ei ich am 31. Mai vorfand und den anderen 4 Eiern meiner Sammlung beilegte.